

رابطه کیفیت حسابرسی مستقل و کمیته حسابرسی با مدیریت سود و مدیریت جریانهای نقدی

یحیی حساس یگانه

استاد حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

روح‌اله صدیقی

استادیار حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

فاطمه حسن‌زاده

کارشناسی ارشد حسابرسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۷/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۰/۲۶

چکیده

نقش اساسی حسابرسی مستقل و کمیته حسابرسی به عنوان بخشی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران است. انتظار بر این است که کنترل اثربخش از طریق این دو سازوکار حاکمیت شرکتی دارای ارتباطی قابل ملاحظه با کاهش سطوح مدیریت سود و مدیریت جریانهای نقدی باشد. هدف پژوهش حاضر مطالعه رابطه بین کیفیت حسابرسی مستقل و کمیته حسابرسی با مدیریت سود و مدیریت جریانهای نقدی در شرکت‌هایی که تجدیدارائه داشته‌اند است. برای کیفیت حسابرسی از معیار رتبه بندی جامعه حسابداران رسمی ایران، برای مدیریت سود از مدل دچو (۱۹۹۵) و برای مدیریت جریانهای نقدی از مدل روی‌چادوری (۲۰۰۶) استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ است. با توجه به محدودیت‌های تعیین شده، نمونه پژوهش شامل ۸۰۷ سال-شرکت می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد شرکت‌هایی که توسط مؤسسات بزرگ حسابرسی شده‌اند تجدیدارائه اقلام تعهدی (مدیریت سود) کمتری دارند اما شواهدی مبنی بر رابطه کیفیت حسابرسی و تجدیدارائه اقلام نقدی یافت نشد. همچنین، یافته‌ها حاکی از آن است که بین کمیته حسابرسی و مدیریت سود و مدیریت جریانهای نقدی رابطه معناداری وجود ندارد.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابرسی مستقل، کمیته حسابرسی، مدیریت سود، مدیریت جریانهای نقدی، بورس اوراق بهادار تهران.

۱- مقدمه

تصمیم‌گیری صحیح و به‌موقع در بنگاه‌های اقتصادی و سایر موسسات، مستلزم وجود اطلاعات مستند، شفاف، قابل‌مقایسه و قابل‌اتکا است. یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه کشورها استفاده از سیستم‌های اطلاعات مالی معتبر، مربوط و قابل فهم است. حسابداری یک سامانه اطلاعاتی است و در بنگاه‌های اقتصادی به مثابه ابزاری موثر در فرآیند تهیه و ارائه اطلاعات مالی بمنظور تصمیم‌گیری‌های آگاهانه استفاده‌کنندگان مورد توجه قرار دارد. استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری براساس اطلاعات گزارش شده در صورت‌های مالی به ارزیابی سودآوری و پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی شرکت پرداخته و سپس با برقرار کردن ارتباط منطقی بین سودآوری و جریان‌های نقدی آتی، ارزش شرکت را ارزیابی و براساس این پیش‌بینی‌ها تصمیم‌گیری می‌کند.

بحران مالی سال ۱۹۹۸ که بازارهای سرمایه سراسر جهان را تحت تاثیر قرارداد و بحران‌های پس از ماجرای شرکت انرون^۳ و وردکام^۴ نگرانی‌های جدی را در مورد مدیریت سود و مدیریت جریان‌های نقدی را به وجود آورد و ضرورت برخورداری از اطلاعات جامع، شفاف و دارای قابلیت مقایسه را برجسته‌تر کرد. وقوع این رسوایی‌های مالی باعث نشانه رفتن انگشت اتهام به سوی حسابداری، گزارشگری مالی و حساب‌برسان این شرکت‌ها شد. پیامد این نگرانی‌ها به شکل تغییرات بنیادین و گسترده در حوزه نظارت بر شرکت‌ها و بازار سرمایه نمود یافت که از آن جمله می‌توان به تفکر تقویت ساختار نظام حاکمیت شرکتی و قوانین و مقررات اشاره کرد. بررسی علت‌ها و شرایط وقوع فروپاشی‌ها مشخص کرده است که در موارد نبود نظارت بر مدیریت، راهبری ناقص سهامداران بر چگونگی اداره کارها و سپردن اختیارات نامحدود به مدیران اجرایی، زمینه مساعدی برای سوء استفاده آنان را فراهم کرده است. جلوگیری از بروز چنین وضعیتی مستلزم اشراف صحیح سهامداران از طریق نظارت دقیق بر هیات مدیره و حسابرسی منظم شرکت‌هاست که در مجموع تحت عنوان سیستم حاکمیت شرکتی شناخته می‌شود. در نگاهی کلی سیستم حاکمیت شرکتی را می‌توان مجموعه‌ای از فرآیندها و ساختارهایی دانست که با استفاده از سازوکارهای درون‌سازمانی نظیر هیات مدیره، کنترل‌های داخلی اداری و حسابداری، کمیته حسابرسی، حسابرسی داخلی و مدیریت ریسک و نیز سازوکارهای برون‌سازمانی مانند نظارت قانونی، نظام حقوقی، نظارت بازار سرمایه، نظارت سهامداران عمده، حساب‌برسان مستقل و موسسات رتبه‌بندی در پی کسب اطمینان از رعایت حقوق ذی‌نفعان، پاسخگویی، شفافیت و عدالت در واحد تجاری است.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

۲-۱- مبانی نظری

از جمله اهداف گزارشگری مالی، ارائه اطلاعات سودمند به سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و طیفی گسترده از دیگر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی به منظور تصمیم‌گیری‌های مختلف است. گزارشگری مالی همچنین نتایج ایفای وظیفه مباشرت مدیریت یا پاسخگویی آن‌ها را در قبال منابعی که در اختیارشان قرار گرفته است، نشان می‌دهد.

با توجه به اینکه بین مدیریت و سهامداران تضاد منافع وجود دارد و مدیران در پی حداکثر کردن پاداش و مزایای خود هستند، انگیزه کافی برای دست‌کاری و تحریف ارقام حسابداری در مدیران وجود دارد. در نتیجه، مدیریت در پی حداکثر کردن منافع خود به هزینه سهامداران و شرکت است. حساب‌برسان به عنوان یک واسطه می‌توانند تضاد منافع بین سهامداران و مدیریت را کاهش داده و باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی شوند.

تجدید ارائه، بازتابی از تایید شرکت در خصوص حذف یا تحریف مواردی در صورت‌های مالی خود را نشان می‌دهد (پالمروس و شولز^۵، ۲۰۰۴). ارائه مجدد صورت‌های مالی شرکت موجب ضرر و زیان قابل توجهی در ارزش‌های بازار (پالمروس و همکاران، ۲۰۰۴) و افزایش هزینه سرمایه (هریبار و جنکینز^۶، ۲۰۰۴) و تغییرات اجرایی زیاد می‌شود (هنز^۷ و همکاران، ۲۰۰۸؛ سرینیواسان^۸، ۲۰۰۵). تجدید ارائه اعتبار گزارش‌های مالی آتی شرکت را تحت تاثیر قرار می‌دهد، زیرا کیفیت اطلاعات مالی منتشر شده نازل تر نشان می‌دهد.

استفاده از مدیریت سود برای افزایش پاداش مدیران، اجتناب از نقض قرارداد بدهی‌ها، تاثیر بر انتظارات سرمایه‌گذاران و تأمین سرمایه برون‌سازمانی است، به عبارت بهتر می‌تواند منجر به تضاد منافع بین مدیران و سایر گروه‌های ذینفع و افزایش هزینه‌های نمایندگی شود، در نتیجه تصمیمات غیربهبه‌ای اتخاذ می‌شود و به موفقیت‌های بلندمدت مالی شرکت آسیب می‌رساند (فیلدز و همکاران^۹، ۲۰۰۱). برای مثال، مدیران می‌توانند ارقام مالی خود را با تغییر دادن روش‌های حسابداری خود، تحت تغییر برآوردها و مفروضات کلیدی حسابداری، ثبت نکردن درآمدها و غیره... دست‌کاری کنند (بیسلی و همکاران^{۱۰}، ۱۹۹۸).

جریان نقد و دستیابی به وجوه نقد مورد انتظار عمدتاً مستقل از تاثیر تصمیمات و اعمال نظرهای مدیریت در نظر گرفته می‌شود. اما شواهد نشان می‌دهد، مدیران به دلایلی مانند رسیدن به شاخص‌ها و پیش‌بینی‌ها، جلوگیری از اتلاف منابع، دستیابی به پاداش بیشتر و... اقدام به مدیریت جریان-

اساسی فرآیند گزارشگری مالی شرکت‌هاست. مسئولیت اصلی آن نظارت بر سلامت رویه‌ها و کنترل‌های گزارشگری مالی اعمال شده توسط مدیریت در راستای حمایت از حقوق سهامداران و سایر ذینفعان است که به نیابت از هیات مدیره صورت می‌گیرد. کمیته‌های حسابرسی از طریق نظارت موثر و آگاهانه نقش ارزشمندی را در کمک به جلب اعتماد بازار به گزارشگری مالی با کیفیت بالا ایفا می‌کنند و یکی از حلقه‌های اصلی زنجیره ارزش گزارشگری شرکت، محسوب می‌شوند (مومن‌زاده، ۱۳۹۲).

با عنایت بر مطالب مذکور، در این پژوهش، تجدید ارائه به مدیریت سود و مدیریت جریانات نقدی دسته‌بندی شده و رابطه کیفیت حسابرسی مستقل و کمیته حسابرسی با مدیریت سود و مدیریت جریانات نقدی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی شده است.

۲-۲- پیشینه پژوهش

اینام^{۲۴} و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در تونس، به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی (اندازه حسابرسی، تخصص صنعت حسابرسی و دوره تصدی حسابرسی) بر محدود کردن میزان مدیریت واقعی سود (دستکاری فعالیت‌های واقعی) و مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که حسابرسان متخصص صنعت و حسابرسان ۴ موسسه بزرگ حسابرسی با سطوح پایین‌تر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی مرتبط هستند. هم‌چنین بین حسابرسان ۴ موسسه بزرگ حسابرسی و میزان مدیریت واقعی سود رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. افزون بر آن، دریافته‌اند افزایش دوره تصدی حسابرسی با مدیریت واقعی سود و مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی بیشتر، ارتباطی ندارد.

الوس^{۲۵} (۲۰۱۳) اثر ترکیبی از وجود کمیته حسابرسی و حسابرسی مستقل را بر روی مدیریت سود بررسی کرد. در مقایسه با نتایج پژوهش‌های قبلی که عملکرد کمیته حسابرسی و حسابرسی مستقل به طور مستقل از یکدیگر فرض می‌شد، این پژوهش رابطه مثبت بین وجود کمیته حسابرسی و حسابرسی مستقل و اقلام تعهدی اختیاری شناسایی کرد. هم‌چنین آن‌ها دریافته‌اند که وجود کمیته حسابرسی و حسابرسی مستقل به طور مشترک مدیریت سود را کاهش می‌دهد.

سان و لن^{۲۶} (۲۰۱۴) تاثیرگذاری کمیته‌های حسابرسی مستقل در محدود کردن مدیریت سود از طریق دستکاری اقلام واقعی و روابط میان ویژگی‌های کمیته حسابرسی را طی سال-

های نقدی می‌کنند (جاس و پلسکو^{۱۱}، ۲۰۰۰). مدیریت جریان‌های نقدی، به اقدامات آگاهانه مدیریت به منظور دست-کاری جریان‌های نقدی با هدف مطلوب نشان دادن و رفع نوسانات جریان‌های نقدی گفته می‌شود، که ابزاری دردست مدیران برای دستیابی به اهداف آنان، مثلاً گرفتن پاداش یا مزایای بیشتر یا حفظ و تثبیت موقعیت آن‌ها به کار می‌رود (گیلی^{۱۲}، ۲۰۰۷).

هرقدر سهم یک سهامدار از شرکت کمتر باشد، منافع حاصل از نظارت بر رفتار مدیر کمتر خواهد بود و تمرکز در سهام، نظارت بیشتر بر رفتار مدیر و کاهش فرصت‌طلبی را به همراه خواهد داشت (مشایخ و عبداللهی، ۱۳۹۰)؛ سازوکارهای کنترل با یکدیگر مرتبط بوده و ارتباط آن‌ها مبتنی بر تئوری نمایندگی است (جنسن و ملکینگ^{۱۳}، ۱۹۷۶). به منظور محدود نکردن ارزیابی اثربخشی یک سازوکار در حالت ایزوله، مطلوب است که اثر تداخلی آن‌ها بر دستکاری‌های حسابداری مورد بررسی قرار گیرند (کادلین^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۴؛ دومنیکو و رای^{۱۵}، ۲۰۱۴). در این چارچوب، ناکارآمدی یک سازوکار بالقوه می‌تواند توسط اثر یک سازوکار جایگزین، جبران شود (براو و ماتیسوس^{۱۶}، ۲۰۱۱؛ کی-هانگ^{۱۷} و همکاران، ۲۰۱۲؛ پائول^{۱۸} و همکاران، ۲۰۱۴). افزایش تجدید ارائه صورت‌های مالی موجب بررسی عمومی نقش حسابرسان در تضمین کیفیت صورت‌های مالی می‌شود. (رومانوس^{۱۹} و همکاران، ۲۰۰۸). حسابرسان مستقل نقش با اهمیتی در افزایش اعتبار صورت‌های مالی از طریق اطمینان بخشی به سهامداران شرکت درباره کامل بودن ادعاهای مدیران مندرج در صورت‌های مالی دارند. افزون بر آن، حسابرسی نقش اساسی در محافظت و حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران برون سازمانی دارد (نیومن^{۲۰} و همکاران، ۲۰۰۵). نقش اساسی حسابرسی به‌عنوان یکی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران است (جونز^{۲۱}، ۲۰۱۱؛ عثمان^{۲۲}، ۲۰۱۳). و کیفیت حسابرسی که تعیین‌کننده عملکرد حسابرسی است تابع عوامل متعددی از قبیل توانایی‌های حسابرسی (شامل استقلال، عینیت، مراقبت حرفه‌ای، تضاد منافع و قضاوت) می‌باشد (مجتهدزاده و همکاران، ۱۳۸۳). دی-آنجلو^{۲۳} (۱۹۸۶)، برداشت از کیفیت حسابرسی را استنباط (درک) استفاده‌کنندگان از کیفیت خدمات حسابرسی و درجه قابلیت اعتماد به گزارش‌های حسابرسی عنوان نموده است. از سوی دیگر، از آنجایی که مسئولیت اصلی کمیته حسابرسی نظارت بر فرآیندهای گزارشگری مالی است، در نتیجه وجود یک کمیته حسابرسی کارآمد می‌تواند قدرت مدیریت برای دستکاری صورت‌های مالی را محدود کند. کمیته حسابرسی بخش

نمود. نتایج نشان داد که بین وجود کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی با هموارسازی سود رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. از سوی دیگر نتایج حاکی از آن بودند که بین تعداد اعضای کمیته حسابرسی و هموارسازی سود رابطه معناداری وجود ندارد.

نیری و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین حسابرسی داخلی، کمیته حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۰ به روش حذفی سیستماتیک از بین جامعه مورد نظر پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که بین مدیریت سود و حسابرسی داخلی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد در صورتیکه ارتباطی بین کمیته حسابرسی و مدیریت سود مشاهده نگردید.

۳- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است، که گزارش‌های مالی و گزارش‌های هیئت مدیره آن‌ها طی یک دوره زمانی شش ساله از سال ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۹۳ مورد بررسی قرار گرفته است. نمونه آماری پژوهش شرکت‌هایی است که به روش حذفی و با در نظر گرفتن تمام شرایط زیر انتخاب شده‌اند:

- دوره مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند هر سال باشد تا بتوان داده‌ها را در کنار یکدیگر و در صورت نیاز، به صورت پانلی به کار برد.
 - جزء شرکت‌های فعال در حوزه فعالیت‌های مالی، از جمله شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، لیزینگ، بیمه‌ها و موسسات مالی نباشند.
 - داده‌های مورد نیاز جهت متغیرهای پژوهش، در طول دوره زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۳، موجود باشند.
 - در طول دوره پژوهش، تغییر در سال مالی نداشته باشند.
 - صورت‌های مالی شرکت‌ها در سال مالی بعد، تجدید ارائه شده باشند.
 - بر اساس شرایط ذکر شده، تعداد ۸۰۷ سال-شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید.
- جهت گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده گردید. ابزاری که در پژوهش حاضر به منظور گردآوری داده‌های پژوهش و استخراج نتایج به کار رفته است، صورت-های مالی حسابرسی شده و یادداشت‌های همراه، گزارش‌های

های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۰ در بورس نیویورک مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش شرکت‌های مورد مطالعه با انگیزه‌های قوی‌تر برای انجام مدیریت سود از طریق دستکاری ارقام واقعی به عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج حکایت از آن داشت که نظارت اعضای کمیته به طور مثبت با مدیریت سود واقعی محاسبه شده از جریان‌های نقدی غیرعادی ناشی از عملیات، هزینه‌های اختیاری غیرعادی و هزینه تولید غیرعادی در ارتباط هستند همچنین یافته‌ها با این موضوع که اشتغال اعضای کمیته حسابرسی در شرکت، اثربخشی نظارتشان را مختل می‌کند، سازگار است.

ژی‌یانگ^{۲۷} و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر انواع تجدید ارائه صورت‌های مالی در بازار بورس اوراق بهادار شانگهای و شن‌دن پرداختند. تقسیم بندی تجدید ارائه به دو صورت تعهدی (مدیریت سود) و نقدی (مدیریت جریان‌های نقدی) صورت گرفت و نتایج بدست آمده حاکی از این بود که دستکاری درآمدها، احتمال تجدید ارائه تعهدی (مدیریت سود) را افزایش می‌دهد و این تجدید ارائه نتیجه حسابرسی با کیفیت بالا می‌باشد و بین مدیریت جریان‌های نقدی و کیفیت حسابرسی رابطه معنی داری مشاهده نگردید.

اعتمادی و همکاران (۱۳۸۸)، نشان دادند شرکت‌هایی که حسابرسی آن‌ها، متخصص صنعت است، دارای سطح مطلق ارقام تعهدی اختیاری کمتر و ضریب واکنش سود بالاتری هستند نسبت به شرکت‌هایی که حسابرسی آن‌ها، متخصص صنعت نیست. به عبارت دیگر، حسابرسان متخصص صنعت، حسابرسی با کیفیت‌تری به صاحبکاران خود ارائه می‌کنند.

نونهال و همکاران (۱۳۹۲)، به ارزیابی تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنان بدون در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی بیانگر این مطلب است که مؤسسات حسابرسی بزرگ‌تر و دوره تصدی طولانی‌تر حسابرسی بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر منفی دارند. ولی با افزودن متغیرهای کنترلی نتایج نشان‌دهنده عدم تأثیر مؤسسات حسابرسی بزرگ‌تر بر مدیریت سود و تاثیر منفی دوره تصدی طولانی‌تر حسابرسی بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

سیاسی و کاظم‌پور (۱۳۹۴)، رابطه بین وجود کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی با هموارسازی سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بررسی کرد و برای اندازه‌گیری هموارسازی سود از ارقام تعهدی اختیاری که بر اساس مدل تعدیل شده جونز محاسبه شده است، استفاده

و تجهیزات و ROA بازده دارایی است. همه متغیرها به جز ROA با دارایی‌های ابتدای دوره همگن شده اند. EM با استفاده از داده‌های مربوطه از صورت‌های مالی قبل از اعلام تجدید ارائه برای اندازه‌گیری شدت مدیریت سود قبل از تجدید ارائه محاسبه شده است. ارزش مطلق ارقام تعهدی اختیاری برای تجزیه و تحلیل استفاده می‌شود زیرا حسابرسان باید در هر دو مورد ارقام تعهدی اختیاری افزایش درآمد و کاهش درآمد نگران باشند.

CFM = مدیریت جریان وجوه نقد از جریان غیرمنتظره وجوه نقد عملیاتی مشتق شده است (CFO). روی-چادهاری (۲۰۰۶) جریان نقدی عادی عملیاتی در فروش برای هر سال مالی را برای دستیابی به پارامترهای خاص صنعت در هر سال تحلیل کرد. دچو و همکاران (۱۹۹۸) و لی (۲۰۱۲) فرآیند تولید وجوه نقد یک شرکت را در سطح شرکت با برگشت جریان نقدی عملیاتی روی پارامترهای خاص شرکت با استفاده از داده‌های بیش از ده سال قبل مدل سازی کردند. جریان نقدی عملیاتی غیرمنتظره تفاوت بین جریان نقدی عملیاتی واقعی و قابل انتظار است و برای مدیریت جریان وجوه نقد مشتق شده است. ما در بررسی‌های خود از معادله زیر استفاده خواهیم کرد:

$$\frac{CFO_{i,t}}{TA_{i,t-1}} = \lambda_0 + \lambda_1 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + \lambda_2 \frac{Sale_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \lambda_3 \frac{\Delta Sale_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن $CFO_{i,t}$ ، جریان نقدی عملیاتی از شرکت i برای دوره t و $TA_{i,t-1}$ کل دارایی‌های شرکت i در پایان دوره $t-1$ و $Sale_{i,t}$ و $\Delta Sale_{i,t}$ ، فروش و تغییرات در فروش شرکت i در طول دوره t هستند برای تولید جریان نقدی عملیاتی مورد انتظار با استفاده از تخمین پارامترها از معادله بالا عمل کردیم و جریان نقدی عملیاتی غیرمنتظره تفاوت بین جریان نقدی عملیاتی مورد انتظار و واقعی می‌باشد.

۲-۵- متغیرهای مستقل

AUDIT = کیفیت حسابرسی، در این پژوهش از رتبه بندی انجام شده توسط جامعه حسابداران رسمی ایران استفاده شده است، موسسات حسابرسی براساس معیارهای تدوین شده جامعه حسابداران رسمی ایران و امتیازات کسب شده به چهار گروه تقسیم می‌گردند. در این پژوهش موسسات حسابرسی که در گروه الف این رتبه بندی باشند، جزو موسسات با کیفیت در نظر گرفته می‌شوند. در نتیجه اگر موسسه حسابرسی در گروه الف رتبه بندی جامعه حسابداران رسمی ایران باشد ۱ در غیر این صورت صفر می‌گیرد.

سالانه هیئت مدبره و سایر مستندات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. این اطلاعات با استفاده از اسناد موجود در نرم افزارهای بورس اوراق بهادار تهران و سایت رسمی سازمان بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری شده‌اند. در این پژوهش، به منظور آزمون فرضیه‌های آماری و تحلیل داده-ها از رگرسیون خطی چندگانه به روش حداقل مربعات معمولی (OLS) استفاده شده. تحلیل آماری داده‌ها نیز به کمک نرم افزارهای Excel نسخه ۲۰۱۰ و SPSS نسخه ۲۲، انجام شده است.

۴- فرضیه‌های پژوهش

با عنایت به مبانی نظری و پیشینه موضوع، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر قابل صورت بندی است

- ۱) کیفیت حسابرسی مستقل با تجدید ارائه گزارش‌های مالی شرکت‌ها ناشی از مدیریت سود رابطه معنی‌داری دارد.
- ۲) کیفیت حسابرسی مستقل با تجدید ارائه گزارش‌های مالی شرکت‌ها ناشی از مدیریت جریان نقدی رابطه معنی-داری دارد.
- ۳) وجود کمیته حسابرسی با تجدید ارائه گزارش‌های مالی شرکت‌ها ناشی از مدیریت سود رابطه معنی‌داری دارد.
- ۴) وجود کمیته حسابرسی با تجدید ارائه گزارش‌های مالی شرکت‌ها ناشی از مدیریت جریان نقدی رابطه معنی-داری دارد

۵- متغیرهای پژوهش

متغیرهای این پژوهش شامل سه دسته متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی به شرح زیر است:

۱-۵- متغیر وابسته

EM = مدیریت سود با استفاده از مدل دچو و همکاران (۱۹۹۵) و کوتاری^{۲۸} و همکاران (۲۰۰۵) محاسبه می‌شود. برای تجزیه درآمدها به اختیاری (DA) و غیراختیاری (NDA)، کوتاری و همکاران (۲۰۰۵) عملکرد مشابه با مدل DA را برای کاهش مشکل عدم تشخیص توسعه دادند (برای محاسبه مولفه غیراختیاری از کل ارقام تعهدی (NDA) و DA باقیمانده معادله زیر است. به عنوان مثال:

$$DA = ACC - NDA$$

$$ACC_t = \alpha_0 \left(\frac{1}{Asset_{t-1}} \right) + \alpha_1 \Delta Sales_t + \alpha_2 PPE_t + \alpha_3 ROA_t + \varepsilon_t$$

که در آن ACC برابر سود خالص منهای جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی، PPE خالص دارایی، ماشین‌آلات

AUDIT COMMITTEE = وجود کمیته حسابرسی
 متغیری مجازی است که اگر شرکت دارای کمیته حسابرسی باشد عدد ۱ و در غیر این صورت صفر می‌گیرد.

مدل (۲)

$$CFM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 AUDIT_{it} + \alpha_2 LEVERAGE_{it} + \alpha_3 AGE_{it} + \alpha_4 FINANCE_{it} + \alpha_5 GROWTH_{it} + \alpha_6 BSIZE_{it} + \alpha_7 INSOWN_{it} + \alpha_8 OWNCON_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل (۳)

$$EM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 AUDITCOMMITTEE_{it} + \alpha_2 LEVERAGE_{it} + \alpha_3 AGE_{it} + \alpha_4 FINANCE_{it} + \alpha_5 GROWTH_{it} + \alpha_6 BSIZE_{it} + \alpha_7 INSOWN_{it} + \alpha_8 OWNCON_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل (۴)

$$CFM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 AUDITCOMMITTEE_{it} + \alpha_2 LEVERAGE_{it} + \alpha_3 AGE_{it} + \alpha_4 FINANCE_{it} + \alpha_5 GROWTH_{it} + \alpha_6 BSIZE_{it} + \alpha_7 INSOWN_{it} + \alpha_8 OWNCON_{it} + \varepsilon_{it}$$

۳-۵- متغیرهای کنترلی

Leverage = اهرم مالی که برابر است با نسبت بدهی‌ها به دارایی‌های شرکت.

Age = لگاریتم عمر پذیرش در بورس.

Finance = تامین مالی خارجی یا برون سازمانی.

Growth = فرصت رشد، متوسط نرخ رشد کل دارایی‌ها در دو سال قبل، که طبق معادله زیر محاسبه می‌شود:

$$Gro_t = \frac{(asset_{t-1} - asset_{t-2}) + (asset_{t-2} - asset_{t-3})}{2}$$

BSIZE = تعداد اعضای هیئت مدیره.

INSOWN = مالکیت نهادی، درصد تجمعی سهام شرکت که متعلق به بانک‌ها، بیمه‌ها، نهادهای مالی، مادر شرکت‌ها، سازمان‌ها و نهادهای و شرکت‌های دولتی است.

OWNCON = تمرکز مالکیت، درصد تجمعی تملک سهامدارانی که حداقل ۵ درصد از سهام شرکت را در اختیار دارند.

۶- مدل پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از چهار مدل رگرسیونی بشرح زیر استفاده شده است:

مدل (۱)

$$EM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 AUDIT_{it} + \alpha_2 LEVERAGE_{it} + \alpha_3 AGE_{it} + \alpha_4 FINANCE_{it} + \alpha_5 GROWTH_{it} + \alpha_6 BSIZE_{it} + \alpha_7 INSOWN_{it} + \alpha_8 OWNCON_{it} + \varepsilon_{it}$$

۷- تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

۷-۱- آماره‌های توصیفی پژوهش

آمار توصیفی داده‌های مربوطه متغیرهای پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است. با توجه به داده‌های مندرج در جدول (۱)، شواهد حاکی از آن است که شرکت‌های مورد بررسی به طور متوسط ۵۸ درصد از دارایی‌های خود از طریق بدهی تامین کرده‌اند. دلیل بالا بودن اهرم مالی بالای یک نیز وجود زیان انباشته بیش از ۱۰۰ سایر اقلام حقوق صاحبان است که این شرکت‌ها مشمول ماده ۱۴۱ شده و در سال‌های آتی آن را رفع نموده‌اند. اندازه هیئت مدیره نشان می‌دهد که اکثر شرکت‌ها از ۵ نفر به عنوان هیئت مدیره دارا می‌باشند و کمترین اعضای هیئت مدیره مربوط به شرکت کمک فنرایمند در سال ۱۳۸۹ می‌باشد. و دیگر حداقل ممکن ۵ نفر می‌باشد.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص‌های شکل توزیع	شاخص‌های پراکندگی				شاخص‌های مرکزی		متغیرهای پژوهش
	کشدگی	چولگی	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	میانگین	
مدیریت اقلام تعهدی (EM)	۷۰,۲	-۵,۱۱	۰,۵۷	-۲,۸۵	۰,۱۷۷	۰,۰۹۵	-۰,۱۱۷
مدیریت جریان نقد (CFM)	۸۱,۱	۵,۰۷	۰,۹۲	-۰,۸۱	۰,۲۴۷	۰,۰۱۷	۰,۰۴۴
کیفیت حسابرسی (رتبه)	۱,۳۲	-۱,۸۲	۱	۰	۰,۳۷	۱	۰,۸۳۶
اندازه هیئت مدیره	۲۸,۵	۴,۹۹	۷	۳	۰,۳۴	۵	۵,۰۵
مالکیت نهادی	۲,۱۵	-۱,۷۱	۹۹,۸۶	۲,۵۱	۲۴,۲۵	۸۵,۳۲	۷۶,۳۹
تمرکز مالکیت	۳,۲۷	-۱,۶۰	۹۹	۱۳,۴۷	۱۷,۷۷	۷۹,۳۶	۷۵,۱۳
کمیته حسابرسی	-۱,۹	۰,۲۸۳	۱	۰	۰,۴۹۵	۰,۰۰	۰,۴۳
سال ورود به بورس	۱,۳۵	۱,۰۵	۴۸	۱	۹,۴۲	۱۴	۱۴,۵۳
اهرم مالی	۱۹,۷	۲,۴۴	۳,۰۶	۰,۰۰	۰,۲۵	۰,۵۸۲	۰,۵۸۳
تامین مالی	۲۷,۵	۳,۵۹	۰,۸۶	۰	۰,۲۳۰	۰,۱۹۶	۰,۲۳۳

۷-۲- بررسی پیش فرض‌های مدل رگرسیون پژوهش

در انجام این پژوهش، تخمین پارامترهای مدل با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره انجام شده است که این امر بر این فرض استوار است که متغیر وابسته پژوهش از توزیع نرمال برخوردار باشد. بنابراین لازم است نرمال بودن متغیرهای مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت جریان نقدی شرکت مورد آزمون قرار گیرد. برای آزمون فرضیه فوق، از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف استفاده می‌شود. در این آزمون هرگاه سطح معناداری کمتر از ۵ درصد باشد فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد شده و در غیر این صورت پذیرفته خواهد شد. از آنجا که سطح معناداری برای متغیرهای مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت جریان نقدی شرکت پس از انجام فرآیند نرمال سازی برابر با ۰,۲۰۰ می‌باشد فرض صفر یعنی نرمال بودن متغیرهای وابسته رد نمی‌شود. و از جمله دیگر مفروضات مهم رگرسیون خطی، نرمال بودن توزیع خطاهاست که مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از انجام آزمون مذکور در هر چهار مدل از آزمون‌های انجام شده نشان می‌دهد که مدل از توزیعی نرمال برخوردار است، در نتیجه به معنی این است که باقی‌مانده‌های هر مدل نرمال می‌باشند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های مدل رگرسیون اطمینان از عدم وجود هم خطی کامل بین متغیرهای توضیحی است. جهت بررسی وجود ارتباط خطی از شاخص هم خطی استفاده می‌گردد. هم خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی

از سایر متغیرهای مستقل است. یکی از روش‌های بررسی هم خطی بین متغیرها استفاده از آزمون VIF می‌باشد که این آزمون نشان می‌دهد که VIF هر متغیری که بالای ۱۰ باشد مشکل هم خطی دارد و اگر کمتر از ۱۰ باشد هم خطی بین متغیرها وجود ندارد. و می‌بایست به طور میانگین هم VIF مدل کمتر از ۱۰ باشد. نتایج آزمون هر ۴ مدل گویای این واقعیت است که، VIF همه متغیرها کمتر از ۱۰ می‌باشد و همچنین به طور میانگین هم VIF، کمتر از ۱۰ هست در نتیجه متغیرهای توضیحی دارای هم خطی نمی‌باشند. یکی دیگر از مفروضات مهم رگرسیون خطی، استقلال خطاها از یکدیگر است. به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین- واتسون استفاده می‌شود. در صورتی که مقدار آماره دوربین واتسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد همبستگی پیاپی در جملات خطا تقریباً وجود ندارد و ما می‌توانیم از رگرسیون استفاده کنیم. نتایج آزمون هر چهار مدل بیانگر این واقعیت است که آماره‌های دوربین واتسون برای تمامی نمونه‌ها بین ۱,۵ تا ۲,۵ می‌باشد در نتیجه فرض عدم خود همبستگی بین متغیرها رد نمی‌شود.

۷-۳- نتایج آزمون فرضیه‌ها

۷-۳-۱- نتایج برازش فرضیه اول:

نتایج برازش مدل برای فرضیه اول در جدول (۲) آمده است.

جدول ۲- مدل برای فرضیه اول

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
کیفیت حسابرسی	-۰,۰۱۹	۰,۰۰۸	-۲,۳۷	۰,۰۱۸
اهرم مالی	-۰,۲۱۵	۰,۰۳۹	-۵,۵۰	۰,۰۰۰
عمر پذیرش در بورس	۰,۰۱۰	۰,۰۰۸	۱,۲۲	۰,۲۲۱
تامین مالی	۰,۱۹۲	۰,۰۴۶	۴,۲۲	۰,۰۰۰
رشد	۰,۴۰۱	۰,۰۵۹	۶,۸۴	۰,۰۰۰
اندازه هیئت مدیره	۰,۰۴۵	۰,۰۱۸	۲,۵۲	۰,۰۱۲
مالکیت نهادی	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۸۹۷	۰,۳۷۰
تمرکز مالکیت	-۰,۰۰۰	۰,۰۰۸	-۰,۱۲۱	۰,۹۰۴
مقدار ثابت	-۰,۲۸۵	۰,۱۰۳	-۲,۷۸	۰,۰۰۶
آماره F: ۱۳,۰۷۲	معناداری آماره F: ۰/۰۰۰			
ضریب تعیین: ۰,۱۳	ضریب تعیین تعدیل شده: ۰,۱۲			
آزمون دوربین واتسون: ۲,۰۸				

مدل ۱۳ درصد می‌باشد که این عدد نشان می‌دهد که ۱۳ درصد مقدار متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تبیین می‌شود. همچنین آماره دوربین واتسون از آنجایی که بین ۱,۵ تا ۲,۵ می باشد نیز نشان می‌دهد که مشکل خود همبستگی بین متغیرهای مدل وجود ندارد.

۲-۳-۷- نتایج برازش فرضیه دوم

نتایج برازش مدل برای فرضیه دوم در جدول (۳) آمده است. در ارتباط با تحلیل ضرایب مدل که نتایج در جدول (۳) مشخص است با بررسی سطح معناداری آماره t هر یک از متغیرها نشان می‌دهد که متغیر کیفیت حسابرسی رابطه معناداری با مدیریت جریان نقدی در شرکت‌هایی که تجدید ارائه شده‌اند ندارد. در مورد متغیرهای کنترلی و تعدیلی متغیرهای اهرم مالی، تامین مالی، رشد و مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت به ترتیب رابطه‌ای معنادار منفی، مثبت، منفی، مثبت و منفی با مدیریت جریان نقدی داشته و سایر متغیرها رابطه‌ای ندارند.

در ارتباط با تحلیل ضرایب مدل که نتایج در جدول (۲) مشخص است با بررسی سطح معناداری آماره t هر یک از متغیرها نشان می‌دهد که متغیر کیفیت حسابرسی رابطه معناداری منفی با مدیریت ارقام تعهدی در شرکت‌هایی که تجدید ارائه شده‌اند دارد. در مورد متغیرهای کنترلی و تعدیلی متغیرهای اهرم مالی، تامین مالی، رشد و اندازه هیئت مدیره به ترتیب رابطه‌ای معنادار منفی، مثبت، مثبت و مثبت با مدیریت ارقام تعهدی داشته و سایر متغیرها رابطه‌ای ندارند. در آزمون معنی‌داری مدل، فرضیه صفر به این شکل تعریف می‌شود که همه ضرایب رگرسیون مدل یک‌جا برابر صفر است و فرضیه مقابل آن به مخالف صفر بودن حداقل یکی از ضرایب اشاره می‌کند. F اعتبار کلی مدل را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج منعکس شده در جدول (۲) نشان می‌دهد که F محاسبه شده از F جدول بزرگ‌تر است ($P < /5$)، پس می‌توان گفت این مدل با احتمال ۹۵ درصد معنی‌دار است. به عبارتی دیگر می‌توان گفت که این مدل از اعتبار بالایی برخوردار است. همچنان با توجه به سطح معنی‌داری آماره t در مورد مقدار ثابت و ضریب متغیرهای مستقل، که کمتر از ۰,۵ می‌باشند، می‌توان معناداری ضرایب را اثبات نمود. و همچنین ضریب تعیین این

جدول ۳- مدل برای فرضیه دوم

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
کیفیت حسابرسی	-۰,۰۱۲	۰,۰۲۵	-۰,۴۶۷	۰,۶۴۱
اهرم مالی	-۰,۳۲۰	۰,۰۵۵	-۵,۸۳	۰,۰۰۰
عمر پذیرش در بورس	-۰,۰۰۲	۰,۰۱۲	-۱,۳۲	۰,۸۹۵
تامین مالی	۰,۱۴۷	۰,۰۶۴	۲,۲۹	۰,۰۲۲
رشد	-۰,۲۲۳	۰,۰۸۲	-۲,۷۰	۰,۰۰۷
اندازه هیئت مدیره	۰,۰۲۴	۰,۰۲۵	۰,۹۴۸	۰,۳۴۳
مالکیت نهادی	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۲,۴۶	۰,۰۱۴
تمرکز مالکیت	-۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	-۲,۶۰	۰,۰۰۹
مقدار ثابت	۰,۰۷۴	۰,۱۴۴	۰,۵۱۴	۰,۶۰۷
آماره F : ۹,۱۰۲		معناداری آماره F : ۰/۰۰۰		
ضریب تعیین: ۰,۰۹		ضریب تعیین تعدیل شده: ۰,۰۸		
آزمون دوربین واتسون: ۱,۹۰				

معناداری منفی با مدیریت ارقام تعهدی در شرکت‌هایی که تجدید ارائه شده‌اند ندارد. در مورد متغیرهای کنترلی و تعدیلی متغیرهای اهرم مالی، تامین مالی، رشد و اندازه هیئت مدیره به ترتیب رابطه‌ای معنادار منفی، مثبت، مثبت و مثبت با مدیریت ارقام تعهدی داشته و سایر متغیرها رابطه‌ای ندارند.

۳-۳-۷- نتایج برازش فرضیه سوم

نتایج برازش مدل برای فرضیه سوم در جدول (۴) آمده است. در ارتباط با تحلیل ضرایب مدل که نتایج در جدول (۴) مشخص است با بررسی سطح معناداری آماره t هر یک از متغیرها نشان می‌دهد که متغیر کمیته حسابرسی رابطه

جدول ۴- مدل برای فرضیه سوم

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
کمیته حسابرسی	-۰,۰۰۱	۰,۰۱۴	-۰,۰۷	۰,۹۴۳
اهرم مالی	-۰,۲۱۴	۰,۰۳۹	-۵,۴۷	۰,۰۰۰
عمر پذیرش در بورس	۰,۰۱۰	۰,۰۰۸	۱,۲۱	۰,۲۲۷
تامین مالی	۰,۱۹۴	۰,۰۴۶	۴,۲۵	۰,۰۰۰
رشد	۰,۴۰۱	۰,۰۶۰	۶,۷۰	۰,۰۰۰
اندازه هیئت مدیره	۰,۰۴۴	۰,۰۱۸	۲,۴۵	۰,۰۱۴
مالکیت نهادی	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۹۲۶	۰,۳۵۵
تمرکز مالکیت	-۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	-۰,۱۹۶	۰,۸۴۴
مقدار ثابت	-۰,۲۹۱	۰,۱۰۳	-۲,۸۳	۰,۰۰۵
آماره F: ۱۲,۸۹۹				معناداری آماره F: ۰/۰۰۰
ضریب تعیین: ۰,۱۳				ضریب تعیین تعدیل شده: ۰,۱۲
آزمون دوربین واتسون: ۲,۰۷				

۴-۳-۷- نتایج برازش فرضیه چهارم

نتایج برازش مدل برای فرضیه چهارم در جدول (۵) آمده است. در ارتباط با تحلیل ضرایب مدل که نتایج در جدول (۵) مشخص است با بررسی سطح معناداری آماره t هر یک از متغیرها نشان می‌دهد که متغیر کمیته حسابرسی رابطه معناداری با مدیریت جریان نقدی در شرکت‌هایی که تجدید

ارائه شده‌اند ندارد. در مورد متغیرهای کنترلی و تعدیلی متغیرهای اهرم مالی، تامین مالی، رشد و مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت به ترتیب رابطه‌ای معنادار منفی، مثبت، منفی، مثبت و منفی با مدیریت جریان نقدی داشته و سایر متغیرها رابطه‌ای ندارند.

جدول ۵- مدل برای فرضیه چهارم

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
کمیته حسابرسی	-۰,۰۲۹	۰,۰۱۹	-۱,۴۹	۰,۱۳۶
اهرم مالی	-۰,۳۲۵	۰,۰۵۵	-۵,۹۱	۰,۰۰۰
عمر پذیرش در بورس	-۰,۰۰۲	۰,۰۱۲	-۱,۳۰	۰,۸۹۶
تامین مالی	۰,۱۵۱	۰,۰۶۴	۲,۳۶	۰,۰۱۸
رشد	-۰,۱۹۷	۰,۰۸۴	-۲,۳۴	۰,۰۱۹
اندازه هیئت مدیره	۰,۰۲۴	۰,۰۲۵	۰,۹۴۴	۰,۳۴۵
مالکیت نهادی	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۲,۴۹	۰,۰۱۱
تمرکز مالکیت	-۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	-۲,۶۹	۰,۰۰۷
مقدار ثابت	۰,۰۸۱	۰,۱۴۴	۰,۵۶۳	۰,۵۷۴
آماره F: ۹,۳۸۱				معناداری آماره F: ۰/۰۰۰
ضریب تعیین: ۰,۱۰				ضریب تعیین تعدیل شده: ۰,۰۹
آزمون دوربین واتسون: ۱,۹۱				

۸- نتیجه گیری و بحث

همان‌طور که در نتایج مشهود بوده است، اجرای دقیق آزمون‌های آماری نشان داد که کیفیت حسابرسی مستقل، رابطه معناداری با مدیریت سود دارد. این رابطه نشان می‌دهد وجود موسسات حسابرسی باکیفیت بالاتر این اطمینان را برای

مدیران شرکت‌ها بوجود می‌آورد که مدیریت اقلام تعهدی (مدیریت سود) کمتری انجام می‌پذیرد و همچنین از آنجایی که اثر روانی وجود مدیریت سود بر سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل بالا می‌باشد با وجود حسابرسی با کیفیت این مهم نیز کاهش یافته و موجب می‌شود که شرکت در تامین و جذب

سرمایه ارزان قیمت موفق عمل کند. اینام و همکاران (۲۰۱۲)، در پژوهش خود با عنوان کیفیت حسابرسی و مدیریت سود به این نتیجه رسیدند که حسابرسان متخصص صنعت و حسابرسان ۴ موسسه بزرگ حسابرسی با سطوح پایین‌تر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی مرتبط هستند همچنین نتیجه فرضیه اول این پژوهش همسو با مطالعه الوس (۲۰۱۳)، می باشد وی در پژوهش خود به این نتیجه رسید که وجود کمیته حسابرسی و حسابرسان مستقل به طور مشترک مدیریت سود را کاهش می دهد. همچنین نتایج پژوهش نونهال و همکاران (۱۳۹۲) آنان بدون در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی بیانگر این مطلب است که مؤسسات حسابرسی بزرگ‌تر و دوره تصدی طولانی‌تر حسابرسان بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر منفی دارند. و از دیگر سو نتیجه فرضیه اول با نتایج و استدلال‌های ژئی‌یانگ و همکاران (۲۰۱۵) غیر همسو است. با توجه به رابطه معنادار بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود و در نتیجه کاهش مشکلات نمایندگی بین سهامداران و مدیریت، به سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل پیشنهاد می‌شود در ارتباط با تصمیم‌گیری در مسائل مدیریت سود مدیران و مسائل نمایندگی به کیفیت مؤسسات حسابرسی توجه کنند. عدم تایید آزمون فرضیه دوم، که بررسی رابطه معنی دار بین کیفیت حسابرسی مستقل با تجدید ارائه گزارش‌های مالی شرکت‌ها ناشی از مدیریت جریان‌های نقدی بود نشان داد تجدید ارائه‌های صورت گرفته بیشتر ناشی از ارقام تعهدی می‌باشد و مدیران به دنبال این هستند که از طریق ارقام تعهدی مدیریت سود کنند. این نتیجه را می‌توان همسو با نتایج مطالعات ژئی‌یانگ و همکاران (۲۰۱۵) دانست. در بررسی‌های انجام شده تاثیر کیفیت حسابرسی بر انواع تجدید ارائه صورت‌های مالی در بازار بورس اوراق بهادار شانگهای و شن‌دن نیز بین مدیریت جریان‌های نقدی و کیفیت حسابرسی رابطه معنی داری مشاهده نگردید. در بررسی فرضیات سوم و چهارم رابطه کمیته حسابرسی با مدیریت ارقام تعهدی و مدیریت جریان‌های نقدی تایید نشد این نکته را باید یادآور شد که وجود کمیته حسابرسی در شرکت‌ها به دلیل نوپا بودن هنوز دارای اثرات مثبتی نمی‌باشد یا به عبارتی در شرکت‌ها این کمیته به عنوان یک بخش سمبلیک که تنها الزام سازمان بورس را رعایت کنند می‌باشد و وظایف حاکمیتی که برای این کمیته در نظر گرفته شده است به خوبی انجام نمی‌شود. نیری و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی ارتباط بین حسابرسی داخلی، کمیته حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که بین مدیریت سود و

حسابرسی داخلی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد در صورتیکه ارتباطی بین کمیته حسابرسی و مدیریت سود مشاهده نگردید. نتیجه این پژوهش همسو با پژوهش حاضر می‌باشد و از دیگر سو پژوهش‌های دیگری نظیر پژوهش سان و لن^{۲۹} (۲۰۱۴) انجام شده که تاثیرگذاری کمیته‌های حسابرسی مستقل در محدود کردن مدیریت سود از طریق دستکاری ارقام واقعی و روابط میان ویژگی‌های کمیته حسابرسی در بورس نیویورک را مورد بررسی قرار دادند نتایج حکایت از آن داشت که نظارت اعضای کمیته به طور مثبت با مدیریت سود واقعی محاسبه شده از جریان‌های نقدی غیرعادی ناشی از عملیات، هزینه‌های اختیاری غیرعادی و هزینه تولید غیرعادی در ارتباط هستند می‌توان از دلایل ناهمسو بودن نتایج این پژوهش با پژوهش حاضر تفاوت ساختار حاکمیت شرکتی در بازارهای مختلف را بیان نمود. شفافیت و افشای اطلاعات بیشتر راجع به کمیته حسابرسی و اقدامات و فعالیت‌ها و برنامه‌های آتی، اعتماد بیشتر سهامداران و سایر استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی را فراهم خواهد کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود شفاف‌سازی لازم درخصوص کمیته حسابرسی و عملکرد آن‌ها برای سهامداران به عمل آید (افشای اطلاعات بیشتر درخصوص جلسات کمیته حسابرسی، سوابق کاری و مدیریتی اعضای کمیته و ...)

در پژوهش حاضر به منظور اندازه‌گیری مدیریت سود، از مدل دچو استفاده شده است. بنابراین به پژوهشگران علاقمند پیشنهاد می‌شود تا در مطالعه‌های دیگر، از سایر معیارها (مانند مدل جونز) نیز استفاده نموده و نتایج را قیاس نمایند.

۱) در این پژوهش از میان سازوکارهای حاکمیت شرکتی، به بررسی اثر همزمان کیفیت حسابرسی، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت و اندازه هیئت مدیره پرداخته شد. لذا پیشنهاد می‌شود که در مطالعات آتی، اثر همزمان سایر سازوکارهای حاکمیت شرکتی مانند تخصص حسابرسان در صنعت، دوره تصدی حسابرسان، مالکیت مدیریتی و ... نیز بر مدیریت سود و مدیریت جریان‌های نقدی بررسی گردد و نتایج مقایسه شوند.

۲) پیشنهاد می‌شود که تحقیق مشابه انجام پذیرد و ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و مدیریت سود و مدیریت جریان‌های نقدی بررسی شود.

۳) رابطه رگرسیونی این پژوهش برای تمام صنایع عضو نمونه آماری به صورت یک‌جا برآورد شده است. از این رو، پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، این رابطه، برای صنایع گوناگون به تفکیک برآورد شود.

- analysis of U.S. public companies. Research Report, COSO.
- * Brav, A. P., & Mathews, R. D. (2011). Empty voting and the efficiency of corporate governance. *Journal of Financial Economics*, 99(2), 289–307.
- * Dechow, P., Kothari, S. P., & Watts, R. (1998). "The relation between earnings and cash flows". *Journal of Accounting and Economics*, 25(2), 133–168.
- * Dechow, P. (1995). "Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance: The role of accounting accruals". *Journal of accounting & economic*, Vol 18(1), 3–42.
- * Domenico, C., & Ray, D. (2014). An assessment of corporate governance reforms in Italy based on a comparative analysis of earnings management. *The International Journal of Business in Society*, 14(3).
- * Fields, T., Lys, T., Vincent, L., 2001. Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics* 31 (1–3), 255–307
- * Geile, A. (2007). "Cash Flow Management and The Cost of Debt, a Dissertation Submitted to The Faculty of The Committee of Business ad Ministration". University of Arizona.
- * Hennes, K. M., Leone, A. J., & Miller, B. P. (2008). The importance of distinguishing errors from irregularities in restatement research: The case of restatements and CEO/CFO turnover. *The Accounting Review*, 83(6), 1487–1519.
- * Hribar, P., & Jenkins, N. T. (2004). The effect of accounting restatements on earnings revisions and the estimated cost of capital. *Review of Accounting Studies*, 9(2–3), 337–356.
- * Inaam, Z.G. (2012). "Audit Quality and Earnings Management in the Tunisian Context". *International Journal of Accounting and Financial Reporting*. ISSN 2162-3082 2012, 2(2), 17-30.
- * Jensen, M. C. and Meckling, W.H. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, (October), 305-360.
- * Jiang, H., Habib, A., & Zhou, D. (2015). Accounting restatement and audit quality in china. *Advances in International Accounting*, Vol. 31, PP. 125-135.
- * Johnson, K. O. & Waidi, K. A. (2013). Mandatory audit firm rotation and audit quality in Nigerian deposit money banks. *International Journal of Business and Management Invention*, 2(9), 63–69.
- * Jones, M. (2011). *Creative accounting, fraud, and international accounting scandals* (Edition: November). Wiley.
- * Kathleen, F., Emre, U., & Jin, Y. (2014). Stock repurchases as an earnings management mechanism: the impact of financing constraints. *Journal of Corporate Finance*, 25, 1–15.
- * Kee-Hong, B., Jae-Seung, B., Jun-Koo, K., & Wei-Lin, L. (2012). Do controlling shareholders' expropriation incentives imply a link between corporate governance and firm value? Theory and evidence. *Journal of Financial Economics*, 105(2), 412–435.
- * Kothari, S. P., A. J. Leone, and C. Wasley. (2005). "Performance matched discretionary accrual analysis of U.S. public companies. Research Report, COSO.
- ۴) در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شده‌اند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود تا در پژوهش‌های آتی، این موضوع در شرکت‌های فرابورس نیز بررسی گردد.
- ### فهرست منابع
- * مشایخ، شهناز و عبداللهی، مهین. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت، عملکرد شرکت و سیاست تقسیم سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۴ (۱۰)، ۷۱–۸۶.
- * مجتهدزاده، ویدا و آقایی، پروین. (۱۳۸۳). "عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی مستقل از دیدگاه حسابرسان مستقل و استفاده کنندگان". ۱۱ (۴)، ۵۳–۷۶
- * مومن‌زاده، محمد مهدی و مومن‌زاده، محمد هادی. (۱۳۹۲). سرمایه‌های فکری و کمیته حسابرسی. ماهنامه بورس، شماره ۱۰۸ و ۱۰۹، ص ص ۵۳–۵۲.
- * اعتمادی، حسین؛ محمدی، امیر و ناظمی اردکانی، مهدی. (۱۳۸۸). "بررسی رابطه بین تخصص صنعت حسابرسان و کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". *مجله پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱ (۲و۱)، ۱۷–۳۲.
- * نونهال‌نهر، علی‌اکبر؛ علی‌نژاد ساروکلائی، مهدی و خضری، پریسا. (۱۳۹۲). "ارزیابی تاثیر کیفیت حسابرسان بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۲(۷)، ۱۰۳–۱۱۴.
- * سپاسی، سحر و مرتضی کاظم پور. (۱۳۹۴). "تاثیر وجود کمیته حسابرسی و واحد حسابرسان داخلی بر هموار سازی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". *دوماهنامه حسابرسان داخلی*، ۶–۵، ۱۳۹۴.
- * نادری نیری، ناصر؛ معین‌الدین، محمود و میرمحمدی صدرآبادی، محمد. (۱۳۹۴). "بررسی ارتباط بین حسابرسی داخلی، کمیته حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". *دوماهنامه حسابرسان داخلی*، ۱۳۹۴.
- * Alves, sandra. (2013). "The impact of audit committee existence and external audit on earnings management Evidence from portugal". *journal of financial reporting and accounting*. vol.11. No. 2.
- * Anis, A. (2014). Auditors' perceptions of audit firm rotation impact on audit quality in Egypt. *Accounting & Taxation*, 6(1), 105–120.
- * Beasley, S., Carcello, J., Hermanson, D., 1999. *Fraudulent financial reporting: 1987–1997: an*

یادداشت‌ها

1. Dechow
2. Roychowdhury
3. Enron
4. Worldcom
5. Palmrose & Scholz
6. Hribar
7. Hennes
8. Srinivasan
9. Fields
10. Beasley
11. Joos and Plesko
12. Amy L. Geil
13. Jensen and Meckling
14. Kathleen
15. Domenico & Ray
16. Brav and Mathews
17. Kee-Hong
18. Paul
19. Romanus
20. Newman
21. Jones
22. Usman
23. DeAnjelo
24. Inaam
25. Alves
26. Sun And Lan
27. Jiang
28. Kothari
29. Sun And Lan

- measures". *Journal of Accounting and Economics* 39 (1): 163-197.
- * Lee, L. F. (2012). "Incentives to inflate reported cash from operations using classification and timing". *The Accounting Review*, 87(1), 1-33.
 - * Newman, D. P., Patterson, E. R., & Smith, J. R. (2005). The role of auditing in investor protection. *The Accounting Review*, 80(1), 289-313.
 - * -Palmrose, Z. V., Richardson, V., & Scholz, S. (2004). The determinants of market reactions to restatement announcements. *Journal of Accounting and Economics*, 37(1), 59-89.
 - * Palmrose, Z. V., & Scholz, S. (2004). The circumstances and legal consequences of nonGAAP reporting: Evidence from restatements. *Contemporary Accounting Research*, 21(1), 139-180.
 - * Paul, H., George, S., Suraj, S., & Gwen, Y. (2014). Market competition, earnings management, and persistence in accounting profitability around the world. *Review of Accounting Studies*, Working paper.
 - * Romanus, R. N., Maher, J. J., & Fleming, D. M. (2008). Auditor industry specialization, auditor changes, and accounting restatements. *Accounting Horizons*, 22(4), 389-413.
 - * Roychowdhury, S. (2006). "Earnings management through real activities manipulation". *Journal of Accounting and Economics*, 42, 335-370.
 - * -Srinivasan, S. (2005). Consequences of financial reporting failure for outside directors: Evidence from accounting restatements and audit committee members. *Journal of Accounting Research*, 43(2), 291-334.
 - * Sun ,Jerry; Lan ,George.(2014)." Independent Audit Committee Characteristics and real Earnings Management".*Managerial Auditing Journal* .vol .29 No.2.
 - * Usman, S. H. (2013). Financial reporting quality, does monitoring characteristics matter? An empirical analysis of Nigerian manufacturing sector. *The Business and Management Review*, 3(2), 148-161